

13. Who are the women on the move? A portrait of female migrant workers // [Who are the women on the move?](#)
[A portrait of female migrant workers - ILOSTAI](#)
14. Gallotti, M. Migrant Domestic Workers across the World: Global and Regional Estimates: International Labour Organization: Geneva, Switzerland, 2015; pp. 2.3.
15. Gallotti, M. Migrant Domestic Workers across the World: Global and Regional Estimates: International Labour Organization: Geneva, Switzerland, 2015; pp. 1–8. [[Google Scholar](#)]
16. Kodoth, P. In the Shadow of the State: The Recruitment and Migration of South Indian Women as Domestic Workers to the Middle East; International Labour Organisation: Geneva, Switzerland, 2020.; Bisong, A. Regulating Recruitment and Protection of African Migrant Workers in the Gulf and the Middle East. The European Centre for Development Policy Management (ECDPM), 2021. Available online: <https://ecdpm.org/wp-content/uploads/Regional-Solutions-Regulating-Recruitment-Protection-African-Migrant-Workers-Gulf-Middle-East-ECDPM-Discussion-Paper-292-2020.pdf> (accessed on 12 January 2022).
17. Hargreaves, S.; Rustage, K.; Nellums, L.B.; McAlpine, A.; Pocock, N.; Devakumar, D.; Aldridge, R.W.; Abubakar, I.; Kristensen, K.L.; Himmels, J.W.; et al. Occupational health outcomes among international migrant workers: A systematic review and meta-analysis. *Lancet Glob. Health* 2019, 7.
18. Genderen patterns of women and girls' migration along the Eastern corridor. IOM. December 2020. p. 20.
19. Zeina Mehzer, Gabriella Nassif, Claire Wilson. Women Migrant Domestic Workers in Lebanon: A Gender Perspective. *ILO*. 2021. p. 3
20. Rola Yasminea, Batoul Sukkarh. Restrained motherhood: the Lebanese state in times of changing demographics and moral values // <https://www.nebi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7888101/>
21. UN Women. (2013). "Contributions of migrant domestic workers to sustainable development."
22. World migration report 2022. p.264

Abduramanov Xamid Xudaybergenovich,
“Mahalla va oila” ilmiy-tadqiqot instituti direktori
o'rinbosari, i.f.d., prof

Kadrova Zulayxo Abduxalimovna,
Toshkent davlat shariqshunoslik universiteti
Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm kafedrasini mudiri,
i.f.f.d., dots.

AYOLLAR MEHNAT MIGRATSİYASINING ASOSIY OQIMLARI VA ZAMONAVIY YO'NALISHLARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada ayollar mehnat migratsiyasining sabablari va omillari yoritilgan, dunyo mamlakatlarida ayol mehnat migrantlari soni va ulushi tahlil qilingan, ayollar mehnat migratsiyasining asosiy oqimlari hamda zamonaviy yo'nalishlari keltirilgan.

Tayanch so'zlar: ayollar mehnat migratsiyasi, mehnat bozori, mehnat migratsiyasi oqimlari, odam savdosi, uy xizmatchilari, zo'ravonlik.

Аннотация. В данной статье рассматриваются причины и факторы женской трудовой миграции, анализируются количество и доля женщин-трудовых мигрантов в странах мира, представлены основные потоки и современные направления женской трудовой миграции.

Ключевые слова: женская трудовая миграция, рынок труда, потоки трудовой миграции, торговля людьми, домашняя прислуга, насилие.

Annotation. This article examines the causes and factors of female labor migration, analyzes the number and proportion of female labor migrants in the countries of the world, presents the main flows and modern directions of female labor migration.

Keywords: female labor migration, labor market, labor migration flows, human trafficking, domestic workers, violence.

Kirish. Xalqaro mehnat migratsiyasining zamonaviy xususiyatlaridan biri bu uning feminizatsiyalashuvidir. Og'ir jismoniy mehnat talab qilmaydigan sohalarning, xususan, xizmat ko'rsatish tarmoqlarining rivojlanishi va bandlik tarkibining transformatsiyalashuvi kabi jahon iqtisodiyotidagi tarkibiy o'zgarishlar, xizmat ko'rsatish sohalarning rivojlanishi global mehnat migratsiyasining muhim bir qismiga aylangan ayollar mehnat migratsiyasining shakllanishiga va rivojlanishiga turtki berdi. Bandlik tarkibidagi bunday transformatsiyalashuv bilan bir qatorda rivojlangan mamlakatlarda tug'ilishning kamayishi hamda kishilarning o'rtacha umr

ko'rish davomiyligining ortishi qariyalar sonining ko'payishiga va ularni parvarishlovchilarga, mazkur mamlakat aholisining moddiy farovonligi yaxshilanishi va ayollarning jamiyat hayotidagi ishtirokining faollashuvi esa uy xizmatchilariga bo'lgan talabning oshishiga olib keldi.

Asosiy qism. Ayollar migratsiyasi masalalari bir qator olimlar va ilmiy tadqiqotchilar M.Morokvasik, L.N.Dey, A.Ichduygu, S.Kastdes, M.Miller, X.Zlotnik, O.P.Koshulkolar bilan bir qatorda xalqaro tashkilotlar tomonidan ham tadqiqotlarning muhim yo'nalishi sifatida e'tirof etiladi. Ayollar migratsiyasini tadqiq etgan olimlar ichida Anderson,

Fizatskeliya va Lutzlar mazkur jarayonni “Women in development”, ya’ni “Ayollar taraqqiyotida” yondashuviga asoslab, ayollar mehnat migratsiyasi ko’lamlining kengayishiga globalashuv, iqtisodiy taraqqiyo va ayollarni band qiluvchi tarmoqlarning kengayishi bilan bog’liq deb hisoblaydilar [1].

Ishsizlik, qashshoqlik, qarzdorlik, uy-joyga ega bo’lmislik, muhtojlik kabi iqtisodiy sabablar bilan bir qatorda oilalardagi kelishmovchiliklar, ajrimlar va ayollarning o’zi va farzandlarni bilim olishga hamda rivojlanishga bo’lgan intilishlari kabi ijtimoiy omillar ham migratsiyaning mazkur yo’nalishining rivojlanishiga sabab bo’lmoqda. Ayollar mehnat migratsiyasi uning ishtirokchilari uchun daromad topish va iqtisodiy muammolarni hal qilish hamda professional jihatdan o’sish kabi ijobiy imkoniyatlarni yaratishi bilan bir qatorda odam savdosi, jinsiy zo’ravonlik, diskriminatsiya va tahqirlash qurboniga aylanishlariga zamin yaratmoqda.

Shu bilan birga, erkaklardan farqli ravishda ayollar retsipiye jamiyatga va keyinchalik migratsiyadan qaytgach, o’z vataniga moslashishda, oilada o’z o’rni va mavqeyini tiklashda, farzandlar tarbiyasini nazorat qilishda, avvalgi professional ko’nikmalarning eskirishi tufayli talabgarligining susayishida, ishlash qobiliyatini yo’qotganda pensiya bilan ta’minlanish kabilarida muammolarga uchrashi natijasida ularning ruhiy va jismoniy holatiga jiddiy ta’sir ko’rsatishi tabiiy hol. Ayollarning jismoniy va ruhiy jihatdan nosog’lomligi esa bu butun bir oilaning yoki jamiyatning ma’naviy nosog’lomligini keltirib chiqarishi muqarrar.

Ayollar mehnat migratsiyaning rivojlanishi sharoitida donor mamlakatlarda faqatgina otasi yoki onasi bor yoki umuman ota-onasiz o’sayotgan oilalar va ajrimlar, farzandlari parvarishga muhtoj qariyalar soni ortib bormoqda, tug’ilish ko’rsatkichlari hamda oila qurish soni qisqarmoqda, ba’zan esa ayol migrantlarning or-nomusiga bo’lgan ishonch va ularga bo’lgan hurmat susaymoqda. Bu esa mazkur mamlakatlardagi iqtisodiy muammolarni hal etish maqsadida salbiy oqibati katta bo’lgan ijtimoiy muammolarning yuzaga kelishiga va mamlakatda ijtimoiy bosimning ortishiga olib kelmoqda.

Bu borada tadqiqotchi O.P.Koshulko ayollar mehnat migratsiyasi bu bir tarafdin qisqa muddatda ayollarning farzandlariga sifati ta’lim berish va ularning moddiy farovonligini yaxshilash kabi imkoniyatlarni yaratasa-da, boshqa tomondan bu uzoq

muddatli istiqdold ularning shaxsiy va professional jihatdan o’sish imkoniyatlarining yo’qolishiga olib keladi [2]. Professional ko’nikmalarning vaqt o’tishi bilan ma’naviy eskirishi hamda uni rivojlantirish uchun investitsiya sarflamasligi inson kapitalining yo’qolishiga olib keladi.

Ayollar migratsiyasi qonuniy, yarim qonuniy va noqonuniy shakllarga ega. Ayollarning qonuniy migratsiya shakli kichik hajmga ega bo’lib, bu ularga retsipiye mamlakatga qonuniy kirib borish, u yerda qolish va rasmiy shartnomaga asosida, xavfsizliklari ta’minlangan holda ishlash imkonini beradi. Nisbatan katta hajmga ega bo’lgan va yuqori darajada xavfli hisoblangan ayollarning noqonuniy migratsiya shakli esa retsipiye mamlakatga qisqa muddatli turistik vizalar va yoki noqonuniy ravishda kirib kelgan ayol migrantlar hisobiga shakllanib, ular qonuniy yoki yarim qonuniy sektorlarda ish beruvchining qaroriga qaram shaklda ishlashga majbur bo’ladilar. Shu sababli ham ular ko’p hollarda diskriminatsiya, tahqirlash va zo’ravonlik qurboniga aylanib qoladilar.

Ayollarning yarim qonuniy mehnat migratsiyasi ham katta hajmga va yuqori xavfiga ega bo’lgan yo’nalish bo’lib, ularga aksariyat hollarda o’z vatanlarini tark etishlaridan oldin retsipiye mamlakatda rasmiy ishga joylashtirish va da qilinsa-da, mamlakat chegarasini kesib o’tishlari bilan ularning shaxsni tasdiqlovchi hujjatlarining olib yo’yilishi, ularning odam savdosi qurboniga aylanishlariga olib keladi.

Ayollar mehnat migratsiyaning rivojlanishiga bir qancha omillar ta’sir ko’rsatmoqda. Tahlillarning ko’rsatishicha, Rossiya dan Qirg’izistonga yo’naltirilgan mehnat migrantlarining 40% ini, Tojikiston va O’zbekistonda esa 20% ga yaqinini ayollar mehnat migratsiyasi tashkil etadi [3]. Shu o’rinda tadqiqotchilar ular orasida nisbatan yuqori mavqega ega bo’lganlar soni ham ortib borayotganini ta’kidlashadi [4]. N.Richixinaning fikricha, zarur ta’lim darajasiga ega bo’lish, karyera zinapoyalarda ko’tarilish, teng huquqli va mustaqil bo’lish istagi xalqaro kompaniyalarda faoliyat ko’rsatayotgan ayollar sonining ortishiga xizmat qilmoqda [5]. M.Sekach va S.Mostikov kabi olimlar esa bu borada ayollarning o’z kuchiga ishonish va hayotini mustaqil tashkil etish istagi bilan bog’liq psixologik omillar muhim rol o’ynashini ta’kidlaganlar [6].

Ayol migrantlarning o’z vatanlariga pul o’tkazmalari katta hajmini tashkil qilmasa-da, ularning o’tkazmalarining asosiy qismi sog’liq, ta’lim, oila va jamiyat taraqqiyoti uchun sarflanadi. Masalan, nepallik, asosan, uy xizmatchisi bo’lgan ayol migrantlarning pul o’tkazmalari mamlakatga yuborilgan jami migrantlar o’tkazmalarining 50% ini yoki YalMning 23% ini tashkil qiladi [22].

Shu o’rinda ayol mehnat migrantlarining tajriba, bilim, ijtimoiy, siyosiy va madaniy normalar kabi ijtimoiy o’tkazmalari pul o’tkazmalaridan ko’ra ko’proq ahamiyat kasb etishga ham e’tibor berish lozim. Chunki ayollarning xorijda ega bo’lgan bilimlari, g’oyalari, tajriba va texnologiyalar bo’yicha ko’nikmalari ularning oilalari va jamiyatdagi mavqelarining o’rtoshiga va mazkur muhit ishtirokchilarining dunyoqarashlarida ijobiy o’zgarishlarga sabab bo’lishini ham unutmashlik kerak.

Ayollar erkak migrantlarga nisbatan kamroq ishhaqi olsalar-da, ammo erkaklarga nisbatan daromadlarining katta qismini yuboradilar, shuningdek, ularning transfer to’lovleri ham yuqoriroq. Migrantlarning pul o’tkazmalarining 25,8% i ayollar ulushiga to’g’ri keladi.

Xulosa o’rinda shuni aytish mumkin, aksariyat o’rtadan quyi bo’lgan hamda quyi daromadli mamlakatlarda ayol migrantlar mehnat bozoridagi diskriminatsiya, ishdagi ekspluatatsiya va zo’ravonlik, sog’liqni saqlash hamda ta’limdan foydalanishdagi to’siqlar, sudlovdagi adolatsizliklar kabi muammolarga duch kech kelishda davom etmoqdalar.

Odam savdosi qurbonlari ichida hali ham ayollarning ulushi yuqorilgicha qolmoqda. Xususan, odam savdosi qurbonlarining 65% ini ayollar, ya’ni 46% ini kattalar va 19% ini qizlar tashkil qiladi. Katta yoshdagi qurbon ayollarning asosiy qismi Yevropa, Shimoliy Amerika va Osiyo mintaqalarida foyiat ko’rsatsa, qiz bolalarning qurbon bo’lishi ko’proq Osiyo mintaqasida uchraydi.

Yuqoridagi holatlar ayollar mehnat migratsiyasi muammosini kun tartibining dolzarb masalasi sifatida qolishini va mazkur jarayon bilan bog’liq muammolarning oldini olishda xalqaro va mintaqaviy hamkorlik muhim ahamiyat kasb etishini yana bir bora namoyon etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI:

1. Anderson, 1997; Phizacklea, 1998; Lutz, 2010.
2. Копулко О.П. Миграция женщин как одно из современных направлений социальных исследований. – С.122.
3. Варшавер, Рочева, 2015; Рочева 2020
4. Осадчая Г.И., Киселова Е.Е., Куреев Е.Ю., Черникова А.А. Основные векторы женской миграции на евразийском пространстве // Women in Russian society. 2021. – №2. p.130.
5. Рычихина, 2020: 48; Бу хакида каранг: Г.И.Осадчая, Е.Е.Киселова, Е.Ю.Куреев, А.А.Черникова. Основные векторы женской миграции на евразийском пространстве // Women in Russian society, 2021. №2. p.135.
6. Секач, Мостиков, 2017; Бу хакида каранг: Г.И.Осадчая, Е.Е.Киселова, Е.Ю.Куреев, А.А.Черникова. Основные векторы женской миграции на евразийском пространстве // Women in Russian society, 2021. – №2. p.135.
7. Пескова, Абrey Бастос, 2014
8. Пескова, Абrey Бастос, 2014
9. Key global migration figures, 2019-2022.IOM UN migration 2022, October 13.
10. Eliana Rubiano, Matulvichkatethlee Beegle, December 19, 2018 // [Women and migration: Exploring the data \(worldbank.org\)](https://www.worldbank.org)
11. ILO Global Estimates on International Migrant Workers Labour Migration Branch Conditions of Work and Equality Department of Statistics Results and Methodology ILO 2018.P.12,13.
12. Daniela Bolzani,Francesca Crivellaro,Rosa Grimaldi. Highly skilled, yet invisible. The potential of migrant women with a STEM background in Italy between intersectional barriers and resources // <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/gvao.12719>

7-jadval
Dunyo mintaqalarida jami migrantlar
tarkibida ayol migrant uy xizmatchilarining
ulushi

Mintaqa	Jami migrantlar tarkibidagi ayol migrant uy xizmatchilarining ulushi, %
Shimoliy Afrika	23.0
Sub-sahro Afrika	9.4
Lotin Amerikasi	35.3
Shimoliy Amerika	3.3
Janubiy, Shimoliy Yevropa	10.6
Sharqiy Yevropa	0.8
Markaziy va G'arbiy Osiyo	4.5
Arab mintaqasi	60.8
Sharqiy Osiyo	33.4
Janubi-Sharqiy Osiyo	39.2
Janubiy Osiyo	2.8

Manba: Gallotti, M. *Migrant Domestic Workers across the World: Global and Regional Estimates; International Labour Organization: Geneva, Switzerland, 2015; pp. 2-3.*

Arab mamlakatlari mintaqasida jami uy xizmatchilarining 82% ini ayol migrantlar tashkil qiladi. Bu holat esa uy xizmatchilari va ayollar migratsiyasi o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ifodalaydi, natijada ishga yollanayotgan 10 ta ayoldan 6 tasini uy xizmatchilari tashkil qiladi. Janubi Sharqiy Osiyo va Sharqiy Osiyo mintaqasi bilan birga bir paytmning o'zida ayol migrant uy xizmatchilarini eng ko'p yuboruvchi mintaqalar hisoblanadi. Xususan, mintaqadan ayol migrant uy xizmatchisi sifatida Yaqin Sharq va Yevropa mintaqalariga hamda yangi industrial mamlakatlarda faoliyat ko'rsatadilar.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, dunyo bo'ylab 11,5 million migrant uy xizmatchilari bo'lib, ularning aksariyatini ayollar tashkil etadi [15]. O'rt Sharq mintaqasi Afrika va Osiyo mintaqasi kabi quyi daromadli mamlakatlardan kelgan ayol migrantlarni eng ko'p jalb qiluvchi mintaqalar hisoblanadi [16]. Mazkur ayol migrantlarning aksariyati past malaka va quyi ta'lim darajasiga ega bo'lishlari hamda ishlash uchun boradigan joylaridan bexabar ekanliklari ish beruvchilar uchun ularga kam ish haqi to'lash, belgilangan ish soatidan ortiqcha ishlatish, jismoniy kuch ishlatish va tahqirlash kabi ekspluatatsiyang turli shakllardan foydalanish

imkoniyatini yaratadi [17]. Mahalliy ishchilar bilan solishtirilganda ayol migrant uy xizmatchisi uchun xavfsiz ishlash sharoitlarining yetarli darajada yaratilmasligi, ularga nisbatan jismoniy va jinsiy zo'ravonlik o'tkazilishi, huquqlarining poymol qilinishi mazkur ayol migrantlarning jismoniy hamda ruhiy jihatdan jarohatlanishlariga yoki bir umr kasallanib qolishlariga olib kelmoqda [18].

Xususan, Yaqin Sharqqa katta miqdordagi ayol uy xizmatchilari yetkazib beruvchi mamlakatlardan biri bu Efiopiya hisoblanadi. O'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, birgina Saudiya Arabistonida ishlab qaytgan efiopiyaliklik ayol migrantlarning aksariyati mazkur safarlarining xatarli bo'lganini, oziq-ovqat va ichimlik suvi tanqisligi va tahqirlanish muammolaridan aziyat chekkanliklarini bildirganlar [19].

Livandagi jami migrantlarning 76% ini va uy xizmatchisi migrantlarining 99% ini ayol migrantlar tashkil etadi. Xalqaro migratsiya tashkiloti tomonidan 2021-yilda 344 nafar og'ir sharoitlarda mehnat qilayotgan ayollarga yordam berilgan, ularning 85 nafari Liviyaga ketayotganini ham bilmaganligini, ularni Turkiya, Fors Ko'rfazi, Yevropa, AQSH yoki Kanada kabi mamlakatlarda ishga joylashtirishga va'da berilganini ma'lum qilganlar [20].

Xalqaro mehnat tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, majburiy mehnatdan aziyat chekayotganlarning 16,5 millionini ayollar tashkil etadi. Livandagi uy xizmatchilariga nisbatan nafaqat majburiy mehnat, balki qullik, odam savdosi, shaxsiy hujjatlarni yashirib qo'yish, irqiy kamsitish va qiynoqlar kabi tazyiqlar o'tkazilishi ko'p uchraydi. Ayniqsa, pandemiya sharoitida mamlakatdagi ayol migrant uy xizmatchilarining norasmiy migrant statusini tanlashga majbur bo'lishlari ularga nisbatan belgilangan minimal ishhaqi miqdoridan kam bo'lgan ishhaqi to'lash yoki umuman, ishhaqi to'lamaslik hamda ish soatidan ortiqcha ishlatish kabi holatlarning ko'payishiga sabab bo'ldi. Xalqaro mehnat tashkiloti tomonidan 1,2 ming ishchilar o'rtasida o'tkazilgan tadqiqotga ko'ra, ayol xizmatchilarining 22,5% i ish beruvchilar kunduz kunlari ularni ustilaridan qulflab ketishlari haqida ma'lum qilgan. Ba'zi manbalarda ta'kidlanishicha, Livanda migrant uy xizmatchilari tomonidan dunyoga keltirilgan 15 ming nafar ta'lim olish va boshqa davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lmagan bolalar mavjud [21].

Tadqiqotlarning ko'rsatishicha, ayollar mehnat migratsiyasining sabablari mamlakatlar kesimida farqlanadi. Masalan, tojikistonlik va qirg'izistonlik ayol mehnat migrantlari uchun daromad topish, oila qurish va shaxsiy hayotini yo'lga qo'yish kabi omillar, boshqirdistonlik ayol migrantlar uchun esa farzandlariga ta'lim va tarbiya berish, uy-joy qilish, qarzlardan "qutulish", yaqin kishilarini davolatish uchun daromad topish kabi holatlar ularning boshqa mamlakatga borib ishlashi uchun turkii bermoqda respondentlarning 84% i ayollar mehnat migratsiyasi ularning hayoti va karyerasi uchun ijobiy ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlash, respondentlarning 62,4% i mazkur jarayon respilyent mamlakat va hududlarga ijobiy ahamiyat kasb etishini ta'kidlaganlar [8].

2021-yil holatiga ko'ra, dunyo bo'ylab migrantlar soni 281 million kishini tashkil etdi, ularning 48% ini, ya'ni 135 millionini ayol migrantlar tashkil qiladi.

Dunyo bo'ylab aynan mehnat migrantlari esa 169 million kishini tashkil qilgan bo'lib, ularning 41,5% ini, ya'ni 70,1 millionini ayollar tashkil qilgan [9].

Jami migrantlar tarkibida ayollarning ulushini mintaqalar kesimida tahlil qilar ekanmiz, Sharqiy Osiyo va Tinch okeani mintaqasidan tashqari barcha mintaqalarda mazkur ko'rsatkich o'sganining guvohi bo'lamiz. Xususan, 1990–2020-yillar orasida Shimoliy Amerika mintaqasida 51,1% dan 51,8% gacha, Afrika mintaqasida 46,7% dan 47,1% gacha, Janubiy Osiyo mintaqasida 47,8% dan 49% gacha, Lotin Amerikasi mintaqasida 48,8% dan 49,5% gacha, Yaqin Sharq va Shimoliy Afrika mintaqasida 44,1% dan 46,8% gacha o'sish, Sharqiy Osiyo va Tinch okeani mintaqasida esa 48,6% dan 41,8% ga qisqarish kuzatilgan.

1-jadval
Jami migrantlar tarkibida ayollarning ulushi

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2019	2020
Sharqiy Osiyo va Tinch okeani	48,6	48,6	49,2	44,9	42,7	41,7	40,5	41,8
Yevropa va Markaziy Osiyo	52,0	52,2	52,3	52,4	52,5	52,5	51,4	51,6

Shimoliy Amerika	48,8	47,8	46,7	44,1	50,8	50,4	42,9	51,0	45,7	46,7	47,1	49,0	48,9	48,6	49,5
O'rt Sharq va Shimoliy Afrika	48,9	48,0	46,9	44,4	50,8	50,4	42,9	51,0	45,7	46,7	47,1	49,0	48,9	48,6	49,5
Janubiy Osiyo	48,8	48,9	48,0	46,9	44,4	50,8	42,9	51,0	45,7	46,7	47,1	49,0	48,9	48,6	49,5
Lotin Amerikasi va Karib havzasi	48,8	48,9	48,0	46,9	44,4	50,8	42,9	51,0	45,7	46,7	47,1	49,0	48,9	48,6	49,5

Ayol mehnat migrantlarning bevosita mintaqalar bo'yicha joylashuviga e'tibor berar ekanmiz, 31% i Shimoliy Amerikada, 38% i esa Yevropa mintaqasida joylashganini ko'ramiz.

2-jadval
Eng ko'p ayol mehnat migrantlariga ega top
5 ta mamlakat

AQSH	26,2 million
Germaniya	7,9 million
Rossiya	5,9 million
Buyuk Britaniya	4,9 million
Fransiya	4,4 million

Manba: Migration data portal/ Dashboard sub-pages | Migration data portal

Mamlakatlarning rivojlanganlik darajasi ayol migrantlar ulushiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Xususan, ayol migrantlarning ulushi quyi daromadli mamlakatlarda 49,6% dan 49,8% gacha ortgan bo'lsa, o'rt daromadli mamlakatlarda 48,3% dan 45,6% ga hamda o'rt daromadidan yuqori bo'lgan mamlakatlarda 48,7% dan 42,8% gacha qisqargan.

3-jadval
1990–2019-yillar davomida mintaqalarda ayol
migrantlarning ulushi, %

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2019
Quyi daromadli daromadli mam-lakatlari	49,6	49,4	49,2	48,5	49,6	49,6	49,8
O'rt daromadli-daromadli mam-lakatlari	48,0	48,0	47,9	47,0	47,3	47,6	50,5

O'rta daromadli mamlakatlar	48.3	48.5	48.5	49.1	50.7	50.7	51.0	51.3	45.6
O'rta daromadli yuqori mam-lakatlar	48.7	49.2	48.5	49.1	50.7	50.7	51.0	51.3	45.6
Yuqori daromadli mamlakatlar	48.7	49.2	48.5	49.1	50.7	50.7	51.0	51.3	45.6

Manba: Migration data portal// [Dashboard sub-pages | Migration data portal](#)

Ayol mehnat migrantlarining 69,7% i yuqori daromadli, 19,2% i o'rta daromadli yuqori daromadli, 8,3% i o'rta daromadli yuqori daromadli hamda 2,8% i yuqori daromadli mamlakatlarda faoliyat ko'rsatadi. 1990–2019-yillar davomida jami migrantlar tarkibida ayollarning ulushi 75 ta mamlakatda kamida 1% ga, 22 ta mamlakatda esa kamida 5% ga o'sgan. O'z o'rnida ularning ulushi 67 ta mamlakatda kamida 1% ga, 8 ta mamlakatda esa kamida 10% ga qisqargan [10].

Ayol migrantlarning 8,3 % ini 15–24 yoshdagilar, 86,3% ini 25–54 yoshdagilar hamda 5,4% ini 65 yoshdan kattalar tashkil qiladi.

Xususan, Shimoliy, Janubiy va G'arbiy Osiyodagi ularning eng katta qismi, ya'ni 15–24 yoshdagilarning 25% i, 25–64 yoshdagilarning 30% i va 65 yoshdan kattalarning 23% i faoliyat

ko'rsatadi. Ularning eng kam qismi esa, tabiiyki, Shimoliy Afrika (0,4%), Janubiy Osiyo (2%) va Lotin Amerikasi (2,5%) mintaqalarida joylashgan.

Ayol migrantlar jami ishchilarning 5% ini tashkil qilib, ularning 18% i yuqori daromadli, 2,3% i o'rta daromadli yuqori daromadli, 1,5% i o'rta daromadli hamda 1,4 % i yuqori daromadli mamlakatlarda faoliyat ko'rsatadi [11].

Dunyo bo'ylab 15 yoshdan katta bo'lgan jami aholining 3,8% ini mana shu yoshdagi ayol migrantlar hamda jami ishchilarning 5% ini ayol migrantlar tashkil qiladi. Ayol migrantlar jami ayol mehnat resurslarining 63,5% ini tashkil qiladi. Xususan, mazkur ko'rsatkich yuqori daromadli mamlakatlarda 67,8% ni, o'rta daromadli yuqori daromadli mamlakatlarda 64,8% ni, o'rta daromadli yuqori daromadli mamlakatlarda 43,1% ni hamda yuqori daromadli mamlakatlarda 48,7% ni tashkil qiladi.

Ayol migrantlar, asosan, uy xizmatlari, qishloq xo'jaligi sohasi, mehmonxona biznesi, sog'liqni saqlash va ta'lim kabi ijtimoiy sohalarida faoliyat ko'rsatadilar. Masalan, ular Yevropada, asosan, sog'liqni saqlash va ijtimoiy sohalarida faoliyat ko'rsatadilar. Xususan, Ispaniya va Gretsiyada mexmonxona biznesida, Buyuk Britaniyada tibbiyot sohasida, Italiyada ta'lim sohasidagi ayol migrantlarning ulushi yuqori.

4-jadval

Ba'zi mamlakatlardagi jami bandlarga nisbatan ayol migrantlarning ulushi

Yuqori daromadli mamlakatlilar							
<i>Afrika va Arab mintaqasi</i>	<i>Amerika</i>		<i>Osiyo va Tinch okeani mintaqasi</i>		<i>Yevropa va Markaziy Osiyo</i>		
Saudiya Arabistoni	15%	Kanada	52%	Parau	98%	Latviya	33%
BAA	58%	Urugvay	88%	Bruncy	98%	Belgiya	41%
Seyshel orol.	96%	AQSH	95%			Malta	72%
O'rta daromadli yuqori mamlakatlilar							
Iordaniya	77%	Guatemala	38%	Tailand	80%	Turkiya	22%
Botsvana	79%	Kolumbiya	52%	Eron	82%	Gretsiya	88%
Livan	81%	Meksika	92%	Tuvala	87%	Rossiya	95%
O'rta daromadli dan quyi mamlakatlilar							
Misir	50%	Nikaragus	49%	Indoneziya	90%		
Sudan	69%	Xonduras	92%	Bangladesh	97%		
Mavritaniya	88%	Boliviya	95%	Solmon orollari	98%		
Quyi daromadli mamlakatlilar							
Burkina Faso	64%			Afg'oniston	93%	Tojikiston	99%
Gambia	80%			Nepal	97%		

Manba: Who are the women on the move? A portrait of female migrant workers//Who are the women on the move? A portrait of female migrant workers - ILOSTAT

Yevrostat ma'lumotlariga ko'ra, Yevropadagi 25–54 yoshdagi oliy ma'lumotli migrant ayollarning 30% dan ortig'i yuqori malakaga ega bo'lib, ular fan, texnologiya, matematika va tibbiyot kabi STEM sohalar bo'yicha mutaxassis hisoblanadilar [12]. Bunday ayol migrantlar orasida bilimlar iqtisodiyotiga asoslangan tajriba va ko'nikmalarning mavjudligi ularning zamonaviy hamda yirik kompaniyalardagi bo'sh ish o'rinlariga bo'lgan intilishlarini oshiradi.

Oliy ta'limga ega bo'lgan mehnat qilish yoshidagi ayol migrantlarning mintaqalarda taqsimlanishiga e'tibor qaratib, yuqori daromadli mamlakatlarda ularning ta'lim darajasi yuqoriroq ekanligiga guvoh bo'lamiz [13].

5-jadval

Ba'zi mamlakatlarda oliy ma'lumotli ayol migrantlarning ulushi

Yuqori daromadli mamlakatlar	O'rta daromadli mamlakatlar	Yuqori daromadli mamlakatlar			
Italiya	15%	Tailand	1%	Gambia	6%
Gretsiya, Brunej	18%	Kiribati	7%	Gvineya	8%
Latviya, Germaniya	21–22%	Namibiya	16%	Nepal	8%
Ispaniya, Fransiya	28%	Montenegro	27%		
Avstriya, Belgiya, Gollandiya	30–33%	Maldiv	30%		
Shveysiya, AQSH	39–40%				
Buyuk Britaniya	46%				
Irlandiya	49%				

Manba: Who are the women on the move? A portrait of female migrant workers //Who are the women on the move? A portrait of female migrant workers - ILOSTAT

Ammo ayol mehnat migrantlari orasida xorij mamlakatlarida o'rta va yuqori malakani talab qiluvchi sohalarida faoliyat ko'rsatayotganlar bilan bir qatorda norasmiy ravishdagi uy xizmatchisi, enaga, qariyalar parvarishlovchi, past malaka talab qiluvchi ishlarda ish beruvchiga butunlay qaram bo'lib qolib ishlayotganlari ham ko'pchilikni tashkil etadi.

6-jadval

Eng oddiy kasblarda mehnat qiluvchi ayol migrantlar ulushining mintaqalar kesimidagi ulushi

Mamlakatlar	Eng quyi ko'rsatkich	Eng yuqori yuqori ko'rsatkich
Yuqori daromadli mamlakatlar	Yaponi- ya	8,1% Saudiya 74%
O'rt daromadli mamlakatlar	Mon- goliya	2,4% Livan 88%
Yuq daromadli mamlakatlar	Gvineya	2% Kosta Rika 45%

Manba: Who are the women on the move? A portrait of female migrant workers //Who are the women on the move? A portrait of female migrant workers - ILOSTAT

Dunyodagi 196 million mehnat migrantlarining 8–9% ini migrant uy xizmatchilari tashkil etgan. Bu ko'rsatkichni ayol migrantlar orasida ko'rsak, dunyodagi jami 70 million ayol migrantlarning 12,2% ga yaqini, ya'ni 8,45 million ayol migrant uy xizmatchilarga to'g'ri keladi. Dunyo bo'ylab 67,2 million uy xizmatchilarning 17,2% ini, ya'ni 11,5 millionini migrant uy xizmatchilari tashkil qiladi. Bu esa dunyo bo'ylab shaxsiy va uy xizmatlari uchun migrantlarga bo'lgan talabning yuqori ekanini ko'rsatadi.

Dunyo bo'ylab uy xizmatchilarning 80% i yuqori daromadli mamlakatlarda joylashgan bo'lib, ular mazkur mamlakatlardagi jami migrantlarning 66% ini tashkil qiladi. Arab mamlakatlari, Shimoliy Amerika va Yevropa mintaqalarida jami migrant uy xizmatchilarning 52% i joylashgan. Mazkur mintaqalarda demografik jihatdan qarish jarayonlarining yuqori sur'atlarda o'sishi, parvarishga muhtoj kishilarning shaxsiy va uy xizmatlariga bo'lgan ehtiyojining oshishiga uy xizmatchilarning 81% ini ayollar tashkil qilsa, migrant uy xizmatchilarning 73% ini ayollar tashkil qiladi.

Dunyo mintaqalari bo'ylab jami migrantlar tarkibida ayol migrant uy xizmatchilarning ulushi bo'yicha eng yuqori ko'rsatkich Arab mintaqasi (60,8%) hamda eng quyi ko'rsatkich Sharqiy Yevropa mintaqasi (0,8%) ga to'g'ri keladi [14].